

Dieťa v ranom veku ako obeť, svedok trestného činu

Iveta Schusterová

XXVI.ročník konferencie Dieťa v ohrození –
Podpora duševného zdravia detí a rodín: Nové
výzvy a vízie.30.11.-1.12 Bratislava SUZA

Medzinárodné dokumenty ľudských práv

Medzinárodná listina ľudských práv – Všeobecná deklarácia ľudských práv

a Medzinárodné dohody o občianskych, politických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach

Nástroje: Dohovor o eliminácii všetkých foriem diskriminácie žien

Dohovor o právach dieťaťa

Deklarácia základných princípov spravodlivosti pre obeť trestných činov a zneužívania moci

Pomoc obetiam násilia

Základné princípy pomoci obetiam trestných činov

- Právam obetí musí byť priznaná rovnaká dôležitosť ako právam páchatel'ov
- Proces konania s útočníkom nesmie prehĺbovať stres alebo zväčšovať problémy obeť zločinu

Zásady pre maloleté obeť a svedkov

1. Dôstojnosť
2. Zákaz diskriminácie
3. Najvyšší záujem dieťaťa → ochrana
↓ harmonický vývin

V prípade traumatizovaného dieťaťa by sa mali vykonať všetky kroky na umožnenie jeho zdravého rozvoja

4. Právo účasti

Maloleté obete a svedkovia

- Deti a adolescenti do veku 18 rokov, ktorí sú obeťami trestných činov, bez ohľadu na ich rolu v trestnom čine alebo stíhaní obvineného páchatel'a, alebo skupiny páchatel'ov
- Osobitná skupina klientely PON
- Citlivý prístup – Práca s detskými obeťami trestných činov - MUSAS

? Násilie ?

rozumieme každú formu ubližovania, prejavu nadvlády, zneužívania moci, vyhrážania, fyzického, sexuálneho a psychického nátlaku.

Možno ho teda definovať ako porušenie telesnej integrity alebo fyzické poškodenie ľudského organizmu, alebo ako použitie sily pri prekonávaní prekážok resp. odporu inej osoby

Realita detských obetí, svedkov

- zabudnuté, opomínané obeť (obmedzené schopnosti a možnosti komunikovať o násilí v rodine)
 - Sú zraniteľné viac ako dospelí – úsilie zvládnuť rodičovskú(partnerskú) agresiu ich môže ohroziť – inter/externalizované problémy (Deboard-Lucas, Grych,2011)
1. „ ochráňme ich“ násilie v rodine-tabu
 2. Odlišujú sa v schopnosti “požiadať o pomoc” – odkladajú na neskôr
 3. Odlišujú sa v reakciách na násilie v závislosti na veku
 4. Viktimizácia – nevhodným zaobchádzaním

Dieťa ako obeť, svedok rodičovskej agresie

Snaha pochopiť „prečo sa to deje?“

- dobro –zlo (Suzuki, 2015) 8mesačné deti muž
- zameranie na osobnosť agresora/ provokujúca obeť– nedostatočná emočná kontrola, hnev, osobnostné charakteristiky

Deti sa snažia pochopiť príčiny a dôsledky rodičovského násilia

Kognitívne vysvetlenie kontextu násilia

Hodnotenie násilnej interakcie ako hrozby, nebezpečenstva má okamžité následky pre dieťa.

Hodnotenia obsahujú emočné/prežívanie strachu/ aj kognitívne procesy / vnímanie nebezpečenstva/.

▶ Chronické vnemy hrozieb zvyšujú riziko internalizačných problémov detí(Grych, 2000;..)

▶ „ deti s vinou“ sa snažia zasiahnuť a ukončiť násilnú interakciu

▶ utvára sa postoj na ospravedlnenie násilia(Fosco et al.,2007)

Násilie - trauma

V rodinnom prostredí kde nie sú správne naplnené potreby dieťaťa – dieťa funguje na maladaptačných schémach

fungujú ako filtre reality-
prepúšťajú to, čo je v súlade s nimi

A preto ich ťažko možno zmeniť

Fungovanie schém

Ak sa schéma spustí a je asociovaná s negatívnym emočným prežitkom mozog zareaguje evolučne staršou a rýchlejšou cestou a spustí stresovú reakciu cez amygdalu

útok – únik - zamrznutie

Neskôr novšou a pomalšou cestou cez prefrontálnu kôru (Goleman, 2011) dôjde k ne/potvrdeniu hrozby. Prefrontálna kôra dokáže jemnejšie rozlišovať medzi reálnym ohrozením a „falošným poplachom“ a prvotnú reakciu zastaví, alebo zmení.

V prípade utlmenia amygdaly zabrzdí i nepríjemné emočné a telesné pocity.

Ak je hrozba neokortexom vyhodnotená ako reálna, spustené reakcie tela a záchranné stratégie ostávajú.

Opakovaná traumatizácia – ohrozenie- skreslí vnímanie rizika ohrozenia
A, aj tam kde nič nehrozí B, prehliada – vystavuje sa hrozbe

Na ceste k psychopatológii.....

Spustenie schémy môže vyvolať odozvu amygdaly a stresovú reakciu. Mozog tak podvedome vníma situáciu ako ohrozenie a reaguje prirodzenými reakciami: útokom, útekem alebo zamrznutím. Tieto stratégie sú vysoko adaptívne v prípade reálneho ohrozenia.

Človek s maladaptívnou schémou však kvôli „chybnému softweru“ interpretuje ako ohrozujúcu aj situáciu, ktorá je bezpečná.

Nadmerné využívanie základných obranných stratégií je maladaptívne a môže viesť k psychopatológii, problémom vo vzťahoch i v bežnom zvládaní životných úloh.

Pamäťové stopy traumy

- Implicitná pamäť –viazaná na spomienky vývinovo staršia oblasť mozgu (limbický systém) traumatické zážitky
- Explicitná pamäť – vedome uložené spomienky, uplatňuje sa v dobe dozrievania dieťaťa aktuálne dianie potláča traumatické spomienky – nespoľahlivá, ľahko preprogramovateľná

Vnímanie násilnej interakcie rodičov dieťaťom v PON Trnava 2016-2017

29 detí , vek 6-15 rokov

1. Hrozba – rodičia sa neľúbia, sú v nepohode, nevedeli vysvetliť, naruší sa vzťah rodič-dieťa , obavy “čo bude so mnou“
2. Vina – obviňujú partnera/otca(57%), obviňujú oboch,vinia seba samého
3. Úvahy o zapojení – 37% chce zasiahnuť do násilnej interakcie medzi rodičmi

Dopady násilia z detstva

- Materský psychologický stres je mediátorom vzťahu medzi fyzickým a sexuálnym násilím na matke a poruchami správania a fungovaním jej dieťaťa

Častejší výskyt:

- Alkoholizmus, depresie, nealkoholové drogy
- Praktizovanie násilia vo svojich vzťahoch
- Sebevražedné pokusy, zdravotné problémy

- Ďakujem za pozornosť